

Broedvogelinventarisatie, nestbescherming en andere ontwikkelingen in de Hekslootpolder in 1994

Tom van den Boomen

Inleiding

De Hekslootpolder, het 160 ha grote veenweidegebied tussen Haarlem-Noord en Spaarndam, staat bekend om haar hoge dichtheden weidevogels. Vanaf 1983 worden de aanwezige broedvogels in het gebied jaarlijks geteld. In Fitis 30(1) van 1994 is een tabel opgenomen van de aantallen broedvogels in de periode 1983-1993. In dit artikel wordt volstaan met de gegevens van afgelopen jaar.

Ontwikkelingen in de Hekslootpolder

De 'Vereniging Behoud de Hekslootpolder' ijvert vanaf 1985 voor het openhouden van het gebied en voor het behoud en zo mogelijk vergroten van de natuurlijke waarden. Woningbouwplannen van de gemeente Haarlem werden met succes bestreden en ook andere bedreigingen, aanleg van een surfplas en andere vormen van intensieve recreatie, werden geweerd. De laatste bedreiging, de aanleg van de Vondelbrug, werd 20 oktober jongstleden om financiële redenen door B&W geschrapt. De Vondelbrug zou het industriegebied de Waarderpolder in noordelijke richting moeten ontsluiten. De bestaande Waarderbrug wordt nu uitgebreid met een rijstrook, die als wisselstrook gebruikt zal worden voor in- en uitgaand verkeer in de ochtend- en avondspits. Fiets- en voetgangersverkeer wordt via een afzonderlijke brug geleid.

Nu deze laatste serieuze bedreiging van de baan is, staat niets een snelle inrichting van de Hekslootpolder in de weg. Een inrichting die na jarenlang overleg met het Recreatieschap Spaarnwoude, de gemeente Haarlem en de dorpsraad Spaarndam werd vastgesteld. En die voor een belangrijk deel gelijk is aan het inrichtingsplan dat de Vereniging Behoud de Hekslootpolder ontwikkelde en vastlegde in het rapport 'De Hekslootpolder, nieuwe contouren aan de stadsrand'. De belangrijkste facetten van het plan zijn het behoud van het open, agrarische karakter van het gebied, toelaten van recreatie aan de randen van het gebied en het aantrekkelijker maken van delen van de polder voor flora en fauna. Het ziet er naar uit dat na het broedseizoen van 1995 de eerste spade de grond in gaat om de inrichting gestalte te geven.

Broedvogelinventarisatie 1994

Ook afgelopen jaar is weer geteld volgens de BMP-methode. Er werden vijf ochtendbezoeken en twee avondbezoeken gebracht. De tellingen werden uitgevoerd door Gerda Ariese, Tom van den Boomen, Fred Hopman, Hugo Kracht, Coen Looij en Emiel van Sambeek.

De resultaten van de tellingen zijn samengevat in tabel 1. De weidevogels zijn de belangrijkste broedvogels van de Hekslootpolder. Naast een groot aantal watervogels komen er echter ook enkele soorten rietvogels tot broeden.

De Kievit is sinds het begin van de tellingen vrij constant met ongeveer 100 broedparen. De Grutto daarentegen is vergeleken met twaalf jaar geleden verdubbeld van 30 paar naar 61 paar! We hebben de indruk dat de toename deels verklaard kan worden door de vestiging in de Heksloot van uitgeweken vogels van enkele goede weidevogelgebieden uit de omgeving die op de schop zijn gegaan, zoals de Velserbroek en de Veerpolder. Bovendien hebben we de indruk dat de Grutto profiteert van de nestbescherming die vijf jaar geleden in de Hekslootpolder startte. Vergeleken met de Kievit, die niet is toegenomen, heeft de Grutto meer profijt van de nestbescherming, omdat deze wat later dan de Kievit broedt. Kievitsnesten zijn over het algemeen al uit voor de boer maait of vee inschaart.

Tabel 1. Aantallen broedparen in de Hekslootpolder in 1994.

Soort	Terr	Soort	Terr
Fuut	3	Kievit	95
Knobbelzwaan	2	Grutto	61
Nijlgans	1	Tureluur	29
Bergeend	11	Boerenwaluw	3
Krakeend	10	Graspieper	1
Wilde Eend	47	Witte Kwikstaart	2
Slobeend	8	Blauwborst	1
Kuifeend	5	Kleine karekiet	16
Torenvalk	1	Rietzanger	1
Patrijs	2	Ekster	2
Waterhoen	17	Ringmus	1
Meerkoet	37	Groenling	1
Scholekster	15	Rietgors	1
Kluut	1		

De Scholekster lijkt iets af te nemen en volgt daarmee de landelijke tendens. De Tureluur is door de jaren heen constant. De Slobeend vertoont zowel in de Hekslootpolder als in het gehele land een zeer geleidelijke, maar toch zekere afname. De laatste twee soorten profiteren minder van nestbescherming dan andere soorten. Enerzijds, omdat de nesten moeilijker te vinden zijn. Anderzijds, omdat beide soorten later in het seizoen broeden, zodat ze dus relatief vaker door agrarische activiteiten verstoord worden.

De Veldleeuwerik was voor het eerst afwezig als broedvogel. De Graspieper broedde ook dit jaar weer met slechts één paar. Deze zangers onder de weidevogels zijn jammergenoeg vrijwel uit de Hekslootpolder verdwenen, al komen ze iets verder naar het oosten in de Inlaag-, Houtrak- en Vereenigde Binnenvlakte nog in redelijke aantallen voor.

Na er de voorgaande twee jaren gebroed te hebben, broedde de Zomertaling in 1994 niet meer in het gebied. Zorgelijk is de afname van de Kluut van vier naar één broedpaar. Deze soort, waarvan zich in 1991 twee paar vestigden, was in het voorjaar van 1994 nog wel met drie paar die tot broeden leken over te gaan, aanwezig. Twee paar zijn om onduidelijke redenen toch weer vertrokken. Het lijkt daarom gewenst om een aantrekkelijker plek voor deze soort te creëren door een stuk grasland tot vlak onder grondwaterniveau af te graven. Plannen hiervoor zijn bij het Recreatieschap ingediend.

Bij de rietvogels valt op dat de Kleine Karekiet nog steeds toeneemt. De andere soorten zijn vrij constant en in kleine aantallen aanwezig. De Blauwborst broedde voor het tweede achtereenvolgende jaar. Wat betreft de andere soorten zijn er geen schokkende veranderingen opgetreden. Tabel 1 spreekt voor zich.

Nestbescherming

Bij twee boeren hebben we met acht vrijwilligers intensief naar legfels gezocht. Dit leverde een record aantal nesten op die we gedurende het broedseizoen hebben beschermd. De totale oppervlakte van het beschermd gebied bedroeg 55 ha. De resultaten van de nestbescherming zijn samengevat in tabel 2. Wat opvalt is dat het uitkomstpercentage voor alle soorten zeer hoog is. Gemiddeld over Nederland ligt het uitkomstpercentage van beschermde legfels rond de 70%. Het geringe voorkomen van predatoren als Vos, Hermelijn, Wezel en Zwarte Kraai zal debet zijn aan het hoge uitkomstpercentage in de Hekslootpolder. Bij een hoge weidevogeldichtheid hebben predatoren daarnaast door de grote aantallen vogels die hen proberen te verjagen, minder kans een nest te plunderen.

Tabel 2. Aantal beschermde en uitgekomen legfels per soort gedurende het broedseizoen 1994 in de Hekslootpolder.

Soort	Beschermde legfels	Uitgekomen legfels	Percentage uitgekomen
Grutto	27	25	93%
Kievit	51	48	94%
Kluut	1	1	100%
Meerkoet	12	12	100%
Scholekster	5	5	100%
Slobeend	1	1	100%
Tureluur	4	3	75%
Waterhoen	1	1	100%
Wilde Eend	4	3	75%

Verder valt op dat soorten als Tureluur, Slobeend en ook Wilde Eend in vergelijking met hun voorkomen als broedvogel in de Hekslootpolder (tabel 1) ondervertegenwoordigd zijn in tabel 2. De nesten van Tureluur en Slobeend zijn, zoals reeds gezegd, moeilijk te vinden en ontsnappen vaak aan de waarneming van de nestbeschermer. Van de Wilde Eend broedt slechts een klein percentage in de weilanden. Haar voorkeur gaat meer uit naar riet, bosschages en rommelhoekjes op de volkstuinen en begraafplaats, die vanzelfsprekend door nestbeschermers niet worden afgezocht. Naast de nestbescherming in de Hekslootpolder werd er rond Haarlem op nog eens 216 ha grasland aan nestbescherming gedaan. Deze bescherming wordt georganiseerd en begeleid door het VNLB, Vrijwillig Natuur- en LandschapsBeheer, dat de nestbescherming in heel Noord-Holland coördineert.

Indien je je aangetrokken voelt tot het beschermen van weidevogellegfels kun je je wenden tot het VNLB (023-143078) of je opgeven bij ondergetekende.

Tom van den Boomen
Tel: 023-311984